

NOTAT

Rettslig grunnlag for utlevering av inntekts- og skatteopplysninger til bruk ved vedtak om tildeling av kommunale bostøtteordninger.

Dato: 04.02.2022

Versjon: 1.0

KS FoU-prosjekt 214035: Kommunesektorens behov for digital tilgang til nødvendige opplysninger fra Skatteetaten

Arkivsak: 21/01601

Forord

KS FoU-prosjekt 214035: «Kommunesektorens behov for digital tilgang til nødvendige opplysninger fra Skatteetaten» startet i juni 2021, som forlengelse av et tilsvarende pilotprosjekt som startet i februar 2020.

Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom KS og Skatteetaten. Prosjektet skal bidra til at kommunal sektor får digital tilgang på nødvendige opplysninger fra Skatteetaten. Prosjektet omfatter også et arbeid med å vurdere både Skatteetatens hjemmel for utlevering av skatte- og inntektsopplysninger samt kommunenes juridiske grunnlag for å benytte opplysningen i sine tjenester. I det juridiske arbeidet foretas det en sammenstilling av både nasjonale og internasjonale regler for personvern, Skatteetatens hjemler for deling av opplysninger samt kommunenes spesiallovgivning på de ulike tjenesteområdene.

I dette notatet utredes det rettslig grunnlag for utlevering av inntekts- og skatteopplysninger fra Skatteetaten til kommunene for bruk ved vedtak om tildeling av kommunale bostøtteordninger. Kjersti Jensen, ItsFun, har gjennomført utredningen på oppdrag fra KS, i samarbeid med Skatteetaten.

Skatteetaten uttaler at de oppfatter notatet «Rettslig grunnlag for deling på det boligsosiale området versjon 1.0» som svært grundig. Det ligger utenfor Skatteetaten sin kompetanse å gå inn i detaljene i de ulike lovbestemmelsene knyttet til bostøtte eller andre kommunale tjenester. Skatteetaten er imidlertid enig i fremstillingen av skatteforvaltningsloven § 3-3 Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter med tilhørende forskriftsbestemmelse i skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1. Denne beskrivelsen og vurderingene av de ulike lovbestemmelsene i notatet vil gi Skatteetaten godt grunnlag for unntak fra taushetsplikten slik at de kan dele de opplysninger som kommunene har bruk for og som kommunene vil ha rettslig grunnlag for å behandle.

Med utgangspunkt i dette notatet utvikler Skatteetaten et teknisk grensesnitt, et API, for digital deling fra Skatteetaten til kommunene av de skatte- og inntektsopplysningene som er nødvendige for at kommunene skal kunne fatte vedtak om tildeling av kommunale bostøtteordninger. Opplysningene som deles via API-et kan kommunene bare bruke for det fastsatte formålet, kommunene kan ikke viderebruke opplysningene.

Les mer om prosjektet: <https://www.ks.no/fagomrader/digitalisering/felleslosninger/deling-av-opplysninger-fra-skatteetaten/>

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Oppsummering.....	6
Nåsituasjonen for kommunene.....	7
Utfordringene ved å hente inn nødvendig informasjon i dag.....	7
Gevinster ved å innhente inntekts- og skatteopplysninger	7
Kommunenes plikt til å skaffe botilbud til innbyggere	8
Særlig om kommunal bostøtte/kommunale støttetiltak som boligsosialt virkemiddel	8
Kommende lovendringer på det boligsosiale området.....	9
Skatteetatens forutsetninger for deling.....	9
Nærmere om skatteforvaltningslovens § 3-3.....	9
Nærmere om skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1.....	9
Nærmere om kravet til supplerende lovgivning	11
Antatte konsekvenser	11
Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR.....	12
Behandling av vanlige personopplysninger.....	12
Behandling av særlig kategorier personopplysninger.....	13
Nærmere krav til aktuell særlovgivning ved behandling av særlig kategorier personopplysning	14
Behandling av informasjon om strafferettslige forhold.....	14
Samtykke til behandling	14
Antatte konsekvenser:	15
Relevante punkter i preambelen/fortalen til GDPR	15
10) Retten til å gi utfyllende nasjonale regler	15
42) Krav til gyldig samtykke.....	16
43) Krav til gyldig samtykke.....	16
45) Rettslig forpliktelse – krav til lovgrunnlaget – offentlig myndighet.....	16
49) Sikre nett- og informasjonssikkerhet	16
50) Videre bruk – andre formål	17
51) Nærmere om særlig kategorier personopplysninger.....	17
52) Unntak fra forbudet mot å behandle særlig kategorier personopplysninger.....	18
53) Krav til vern av særlig kategorier personopplysninger	18

65) Sletting	19
Lovhjemler for kommunenes rettslige forpliktelser/kommunenes vedtakskompetansen på det boligsosiale område	19
Oppsummering av behandlingsgrunnlag / vedtakskompetanse/kompetanse til å utøve myndighet	19
Etter sosialtjenesteloven	19
Etter helse- og sosialtjenesteloven	20
Etter bustøtteloven	20
Forholdet til forvaltningsloven	20
Generelt om nødvendighetsvurdering og dataminimering / kartlegging av behov	20
Nærmere om aktuelle hjemler i sosialtjenesteloven	21
Nærmere om plikten om å bidra til at vanskeligstilte sikres bolig	21
Tolkningsmomenter i forarbeidene	21
Nærmere om behandlingsgrunnlag etter sosialtjenesteloven	22
Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste	23
Nærmere om aktuelle hjemler i helse- og omsorgstjenesteloven	23
Nærmere om ansvar for boliger til vanskeligstilte	23
Tolkningsmomenter i forarbeidene	23
Nærmere om behandlingsgrunnlag etter helse- og omsorgstjenesteloven	24
Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste	24
Nærmere om ansvar etter bustøttelova	24
Tolkningsmomenter i forarbeidene	25
Nærmere om tilskudd til etablering av egen bolig	26
Nærmere om tilskudd til tilpassing av bosted for personer med særlig behov	26
Nærmere om hvilken informasjon som kan innhentes	26
Nærmere regler for utregning av støtte	27
Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste	27
Lokale forskrifter på det boligsosiale området	27
Generell tolkningsmomenter som fremkommer av høring til ny boligsosial lov	28
Tilleggshøring til forslag til ny boligsosial lov	31
Kommunenes selvstyre - kommunelovens grenser for selvstyre	32
Utfordringer ved bruk av lokale forskrifter	33
Ytterligere krav til behandlingen hos mottakende kommuner	34
Personvernprinsipper:	34

Særlige forhold rundt de registrertes rettigheter	34
Informasjonsplikt til tjenestemottaker og dennes husholdningsmedlemmer, ektefeller, barn m.fl. .	34
Rett til sletting	35
Krav til informasjonssikkerhet.....	35
Skjerpet krav til vern av særlig kategorier personopplysninger.....	36

Oppsummering

Dette notatet gjennomgår det rettslige grunnlaget for at SKE skal kunne dele inntekts- og skatteopplysninger med kommunen gjennom et API satt opp av SKE. Overføring av informasjon skjer gjennom en maskin til maskinoppkobling via maskinporten hos Digdir.

Hjemmel for at SKE skal kunne dele taushetsbelagte skatte- og inntektsopplysninger ifm. kommunale helse- og omsorgstjenester finnes i følgende regelverk:

- [Lov om skatteforvaltning \(skatteforvaltningsloven\)](#)
- [Forskrift til skatteforvaltningsloven \(skatteforvaltningsforskriften\)](#)
- [Lov om behandling av personopplysninger \(personopplysningsloven\)](#)
- [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\)](#)
- [Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen \(sosialtjenesteloven\)](#)
- [Lov om bustøtte og kommunale bustadtilskot \(bustøttelova\)](#)

Gjennomgang av disse regelverkene viser at det foreligger nødvendige behandlingsgrunnlag for å behandle skatte- og inntektsopplysninger (personopplysninger) fra SKE ifm. tildeling av forskjellige typer behovsprøvet boligsosial støtte.

[Skatteforvaltningslovens § 3-3](#) gir SKE hjemmel til å dele taushetsbelagte skatte- og inntektsopplysninger på nærmere vilkår. Bestemmelsen omfatter så vel personopplysninger som andre taushetsbelagte opplysninger.

Utdypende regler for når deling kan finne sted finnes i [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1. Det fremkommer av annet ledd, pkt. a\), at deling alltid kan gjøres](#) «til offentlige myndigheter som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler». Samtlige av de tilskudd og tjenester som er omhandlet i dette notatet og hvor kommunene trenger taushetsbelagte skatte- og inntektsopplysninger, vil innebære tilskudd eller annet bidrag av offentlige midler.

For behandling av skatte og inntektsopplysninger som er personopplysninger, vil det også måtte finnes et lovlig behandlingsgrunnlag.

Aktuelle behandlingsgrunnlag finnes i [GDPR art. 6, pkt. 1 c\) og e\)](#), sammenholdt med [fortalepunkt 45](#) i GDPR og med bestemmelsene i sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøttelova. I de tilfellene hvor lovgivningen ikke uttrykkelig fastsetter hvilke opplysninger som anses nødvendig for å beregne om det foreligger rett til støtte, må det foretas en nødvendighetsvurdering før APIene etableres.

Så langt er det kun i begrenset grad lovregulert, hvilken taushetsbelagt informasjon om skatt og inntekt som skal inngå i den enkelte behandling som kommunene foretar. Etablering av APIer hvor kun nødvendig informasjon deles, vil derfor på kort sikt bidra til bedre og enklere dataminimering for kommunene. I den grad forskrifter som blir gitt ny «lov om kommunenes ansvar overfor

vanskeligstilte på boligmarkedet», nærmere vil regulere hvilken informasjon som skal benyttes for den enkelte tjeneste, vil SKE og KS ved behov oppdatere APIene.

APIene legger også til rette for god digitalisering av utregninger av søkeres reelle økonomiske situasjon.

Bestemmelsene i ovennevnte lovverk, setter også grenser for det kommunale selvstyret, jf. kapitlet nedenfor [«Nærmere om kommunenes vedtakskompetanse/myndighet»](#).

Datasettet som er satt opp av Skatteetaten, er basert hva som er spesifisert i aktuelle regelverk/hva som er avdekket som nødvendige for å treffe forsvarlig vedtak på området. Alle kommunene får lik informasjon, dvs. det sikres likebehandling. Skatteetaten vil ikke utlevere flere opplysninger digitalt enn det som er satt opp i datasettet. Ønsker kommunen flere opplysninger, må disse komme fra innbygger selv. Det er ikke overskuddsinformasjon i datasettet.

Nåsituasjonen for kommunene

Utfordringene ved å hente inn nødvendig informasjon i dag

Utfordringene ved å hente inn nødvendig informasjon er i dag bl.a.:

- Behovet for kommunal bolig skyldes typisk en forringelse i søkers økonomiske situasjon. Bruk av siste års skatteoppgjør inneholder utdaterte opplysninger, som i begrenset grad gjenspeiler søkeres økonomiske situasjon når søknaden skal saksbehandles
- Det å stipulere inntekt basert på forrige års skattemelding/skatteoppgjør kan medføre feilberegning med de uheldige konsekvenser det vil medføre. Tilgang til a-meldinger, vil gi et riktigere vurderingsgrunnlag.
- NAV sender ikke lengre lønns slipper. Trygdemottakere må derfor innhente disse selv, noe mange søkere ikke klarer
- Ofte er dokumentasjon som blir lagt ved søknaden mangelfull, noe som fører til merarbeid for søker og kommunene
- Kommunene må ofte etterspørre nødvendige opplysninger flere ganger. Dette gir lang saksbehandlingstid, unødvendig bruk av ressurser og lite effektiv saksbehandling
- Kommunene kan komme til å fatte vedtak på feil grunnlag, fordi oppdaterte skatte- og inntektsopplysninger ikke er tilgjengelig
- Kommunene må avslutte saker grunnet manglende dokumentasjon
- Søkere/brukere av tjenesten sender sjelden inn inntektsendringer, dvs. det er liten mulighet for kommunene til å kontrollere inntektsopplysninger hvis disse ikke kan hentes fra SKE.
- Mangelfull tilgang til informasjon fra a-meldinger, kan medføre urettmessig utbetaling av offentlige midler

Gevinster ved å innhente inntekts- og skatteopplysninger

Gevinstene ved å innhente inntekts- og skatteopplysninger maskinelt fra SKE er:

- Mer effektiv saksbehandling/kortere saksbehandlingstid
- Bedre datagrunnlag og -kvalitet vil gi riktigere vedtak
- Enklere å overholde utredningsplikten, jf. forvaltningsloven § 17

- Færre saker avsluttet grunnet manglende dokumentasjon
- Oppdaterte tall gir riktigere tildeling av bolig og bruk av boligsosiale virkemiddel for å understøtte innbygger
- Enklere å identifisere kommunale leietakere som kan ha økonomi til å kjøpe egen bolig

I tillegg kommer momenter som økt likebehandling/rettferdighet, muligheter for kontroll med bruk av offentlige midler, lavere risiko for misforståelser og mindre belastning på søker verdt å nevne.

Vi vil også bemerke at saksbehandler i dag får tilgang til alle nødvendige opplysningene når søker sender dem inn, det tar bare lenger tid. Dette medfører at innbyggerne ikke får den støtte de trenger før det har gått svært lang tid, med de merbelastninger dette medfører for innbygger.

Når søker sender inn kopi av sin selvangivelse, vil kommunene i tillegg får informasjon de ikke skal ha. En direkte tilgang via et API, vil således bidra til et bedre personvern gjennom at kravet til dataminimering ivaretas på en bedre og enklere måte.

Kommunenes plikt til å skaffe botilbud til innbyggere

Bolig er den fjerde pilaren i velferdspolitikken (arbeid, helse, utdanning og bolig). En tilfredsstillende bolig er en sentral forutsetning for at den enkelte skal kunne leve og bo selvstendig, skaffe eller beholde arbeid, og delta i samfunnet. I familier med barn og unge er det spesielt viktig at det er en trygg og god bosituasjon.

Sosialtjenesteloven, helse- og omsorgsloven og bustøttelova, har alle til formål å ivareta behovet for innbyggernes behov på det boligsosiale området.

Avgjørelser om tildeling av kommunal bolig og andre kommunale støttetiltak for å skaffe/sikre bolig, vil alltid være enkeltvedtak, dvs. utøvelse av offentlig myndighet.

Særlig om kommunal bostøtte/kommunale støttetiltak som boligsosialt virkemiddel

Kommunenes lovpålagte plikter på det boligsosiale området, herunder plikten til å yte økonomisk støtte, fremkommer i dag primært av sosialtjenesteloven og helse- og omsorgsloven, se nærmere under punktene «[Nærmere om aktuelle hjemler i sosialtjenesteloven](#)» og «[Nærmere om aktuelle hjemler i helse- og omsorgsloven](#)». Hjemmel for kommunal bostøtte vil måtte finnes i disse regelverkene. Bustøttelova regulerer i dag statlige bostøtte og kommunale tilskudd til etablering i egen bolig for vanskeligstilte på boligmarkedet og til tilpassing av bolig ut fra søkers særlige behov.

I dag er det kun noen kommuner som yter kommunal bostøtte for å oppnå formålene i sosialtjenesteloven og helse- og omsorgsloven. Slik kommunal bostøtte kommer i tillegg til den statlige bostøtten. Dette er særlig aktuelt i kommuner, hvor prisene på boligmarkedet er svært høye. Også den kommunale støtten vil beregnes på bakgrunn av husstandens boutgifter, samlede inntekter og formue, samt antall personer i husstanden. Nærmere beløpsgrenser for når en husstand er å betrakte som «vanskeligstilt», vil i disse tilfellene fremkomme av kommunale forskrifter.

Kommende lovendringer på det boligsosiale området

Regjeringen har sendt ut et høringsnotat ([saksnr. 20/6106](#)) med et forslag til ny lov om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Forslaget innebærer en utvidelse/tydeliggjøring av kommunenes ansvar på det boligsosiale området. Det foreslås bl.a. at det presiseres at kommunene har en selvstendig plikt og ikke bare et medvirkningsansvar.

I forslaget til § 5, presiseres at kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet, kan ivaretas gjennom bl.a. gjennom å tildele lån, tilskudd eller annen økonomisk støtte.

Skatteetatens forutsetninger for deling

Reglene om når skatteetaten kan dele skatte- og inntektsopplysninger, fremkommer av skatteforvaltningslovens § 3-3 og skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1.

Nedenfor beskrives vilkårene for deling nærmere.

Nærmere om skatteforvaltningslovens § 3-3

Hovedregelen i [lovens § 3-3](#) er at skatteetatens taushetsplikt ikke er til hinder for at taushetsbelagte opplysninger utleveres til kommunene, dersom dette er nødvendig for at kommunene skal **kunne utføre lovpålagte oppgaver**. Utlevering kan også skje, hvis mangel på slik informasjon, vil **hindre kommunene i å utøve sine plikter på en forsvarlig måte**. Utleveringen må dog ikke være uforholdsmessig ut fra de ulempene den medfører for den registrert (personvernet).

Begrepet taushetsbelagt informasjon omfatter så vel personopplysninger som annen taushetsbelagt informasjon.

Detaljerte regler om når utlevering kan skje til andre offentlige myndigheter, fremkommer av [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1](#). Det vil primært være bestemmelsens 2. ledd, pkt. a. som er relevant for de behandling som omhandles i dette notatet.

Det kan ikke ses at det i forhold til selve adgangen til utlevering, stilles noe krav til at lovhjemmelen for de lovpålagte oppgavene detaljert skal omtale hvilke opplysninger som er nødvendig for å utføre oppgaven. Dog må det selvfølgelig foretas en nødvendighetsvurdering og dataminimering ut fra behovet for informasjon til det enkelte formål. Denne forståelsen av kravet til detaljering, samsvarer med hva som sies i tolkningsmomentene i fortalen til GDPR. I fortalepunkt 45 beskrives detaljeringskravet til den supplerende lovreguleringen som må foreligge, for å kunne si at det foreligger et lovlig behandlingsgrunnlag, [se nedenfor under punktet «Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR»](#).

Som beskrevet under avsnittet «[Nåsituasjonen for kommunene](#)», er direkte tilgang til skatte- og inntektsopplysninger fra SKE viktig for å utføre kommunenes oppgaver på en forsvarlig måte.

Nærmere om skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1

Retten til utlevering utdypes i [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1](#). Det fremkommer av første ledd at det ved forholdsmessighetsvurderingen av ulemper og fordeler ved slik utlevering, bl.a. skal legges vekt på:

- Om mottakerorganet ved å motta opplysningene vil settes i stand til å:

- Treffe en riktig avgjørelse
- Utføre en mer effektiv og hensiktsmessig tjeneste enn om det ikke hadde mottatt opplysningene
- Formålet med behandlingen av opplysninger hos mottakeren
- Om mottakeren er underlagt taushetsplikt
- Type opplysninger som utleveres
- Antall personer som får tilgang til opplysningene

Det synes åpenbart at kommunene ved fastsettelse av behovsprøvede egenandeler, har et behov for tilgang til skatte- og inntektsopplysninger for å kunne utføre lovpålagte oppgaver på en forsvarlig måte.

At mottakende kommuner ved å få opplysninger direkte fra SKE, blir satt i stand til på en bedre måte å treffe riktige avgjørelser og til å effektivisere sine prosesser, synes videre åpenbart, se nærmere under avsnittet «[Nåsituasjonen for kommunene](#)».

Direkte innhenting vil i betydelig grad bidra til at oppgaven med å fastsette egenandeler, kan skje på en mer effektiv måte. Kommunene slipper å vente på at søker sender inn dokumentasjon manuelt. Det kan også tilrettelegges for at informasjon kan tilgjengeliggjøres direkte i kommunenes saksbehandlingssystemer, slik at saksbehandler slipper å legge inn aktuelle opplysninger manuelt. Videre legger slik deling til rette for at kompliserte, matematiske utregninger av faktisk økonomisk situasjon, kan gjøres maskinelt i kommunenes saksbehandlingssystemer. Totalt vil dette også kunne redusere risikoen for menneskelige feil.

Gjennom at det settes opp behovsprøvede datasett, begrenses også overskuddsinformasjon til mottakende kommuner, dvs. personvernet styrkes. Dataminimeringen bidrar også til økt beskyttelse av taushetsbelagt informasjon.

Kravet til taushetsplikt hos mottaker er ivaretatt gjennom at ansatte i kommunene er underlagt taushetsplikt etter [forvaltningslovens § 13](#). Kommunen taushetsplikt i forbindelse med utførelse av saksbehandling under [sosialtjenesteloven, er klart fastsatt i denne lovens § 44](#).

Gjennom at SKE utpeker segmentansvarlige for bl.a. kommunesektoren, vil arbeidene med dataminimering blir gjort effektivt og grundig. Tilgang til slik standardisert informasjon vil også legge bedre til rett for at det kan etableres god tilgangsstyring hos mottakende kommune (prosesser og tekniske tiltak for å ivareta personvernet).

Kravet til likebehandling, ivaretas gjennom at informasjon som tilgjengeliggjøres blir felles for alle kommuner.

En maskinell deling av informasjon åpner også for at rene matematiske utregninger kan foretas av aktuelle behandlingssystemer i kommunene, uten at all innhentet informasjon behøver å gjøres kjent for mer enn et meget begrenset antall personer. Vanlige saksbehandlere kan gis tilgang til et JA/NEI svar på om nærmere fastsatte inntektsgrenser e.l. oppfylles. Den komplette informasjonen behøver ved en slik fremgangsmåte, bare være tilgjengelig for et lite antall personer som driver med klagebehandling, etter kontroll o.l.

Det fremkommer videre av [§ 3-3-1, 2 ledd, pkt. a](#), **at opplysningene uansett kan utleveres til kommunene**, hvis disse har bruk for dem i sitt arbeid med trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler. Tildeling av forskjellige typer boligsosiale støtte, vil normalt alltid innebære tilskudd eller bidrag fra offentlige midler. Deling ifm. utøvelse av de lovpålagte plikter som kommunene har etter de regelverk som omhandles i dette notatet vil derfor formodentlig uansett være lovlig, forutsatt at øvrige personvernprinsipper ivaretas, se nærmere nedenfor avsnittet «[Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR](#)».

Av [§ 3-3-1, 2 ledd, pkt. h](#), fremkommer tilsvarende at informasjon alltid kan deles, i de tilfellene hvor det i lovbestemmelser som pålegger kommunene oppgaver, fremkommer uttrykkelig eller klart forutsettes at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å utlevere opplysningene.

Dette kravet i [§ 3-3-1, 2. ledd, pkt. h](#), til kommunens hjemmelsgrunnlag, harmonere også med beskrivelsen i [fortalepunkt 45](#) i GDPR om kravet til detaljering av behandlingsgrunnlag i nasjonal særlovgivning, se nærmere nedenfor avsnittet «[Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR](#)».

Det fremkommer sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøttelova, at kommunene har lovpålagte plikter i forhold til å sikre vanskeligstilte innbyggere bolig, se nærmere nedenfor under punktet «[Lovhjemmel for kommunenes rettslige forpliktelser/kommunenes vedtakskompetansen på det boligsosiale område](#)». For å vurdere om en person eller en husstand kan betraktes som vanskeligstilt, vil det være nødvendig bl.a. å behandle informasjon om inntekts- og skatteforhold.

Nærmere om kravet til supplerende lovgivning

For nærmere å fastsette om det foreligger adgang til utlevering av personopplysninger, må det dokumenteres at det foreligger et behandlingsgrunnlag. Krav til hva som kan være et behandlingsgrunnlag vil fremkomme av GDPR, art. 6, supplert med bestemmelsene i sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøttelova (aktuell særlovgivning).

Antatte konsekvenser

Kommunene er avhengig av inntekts- og skatteopplysninger, for å kunne fatte vedtak i saker om behovsprøvd lovpålagte støttetiltak på det boligsosiale området. Mangel på slik informasjon vil hindre kommunene i å utøve sine plikter på en forsvarlig og effektiv måte.

Utlevering vil lovlig kunne skje etter [skatteforvaltningslovens § 3-3](#), jf. [skatteforvaltningslovens § 3-3-1, 2. ledd, pkt. a](#)), dvs. kommunen har bruk for informasjonen i sitt arbeid med tilskudd eller bidrag av offentlige midler.

En forutsetning for at skatteetaten skal ha rett til utlevering etter disse bestemmelsene, er dog kommunene har hjemmel for å behandle de ønskede opplysningene. De aktuelle behandlingshjemlene gjennomgås nedenfor under «[Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR](#)» og «[Lovhjemler for kommunenes rettslige forpliktelser/kommunenes vedtakskompetansen på det boligsosiale område](#)».

Som det fremkommer av gjennomgangen av de lovbestemmelser som pålegger kommunene oppgaver på det boligsosiale området (sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøtteloven), så forutsetter disse at kommunene gis tilgang til den aktuelle informasjonen når

innbygger søker om økonomisk bistand på det boligsosiale området. Dvs. når det skal treffes vedtak om tildeling av «tilskudd eller bidrag av offentlige midler».

Krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR

Behandling av vanlige personopplysninger

For at kommunene lovlig skal kunne behandle opplysninger om inntekts- og formuesforhold ved beregning av egenandeler, må kommunene ha et behandlingsgrunnlag i [GDPR art. 6](#). («vanlige personopplysninger»).

Aktuelle grunnlag vil være [art. 6, pkt. 1, c](#)) «**nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse**» og/eller [art. 6, pkt. 1, e](#)) «**nødvendig for å utøve offentlig myndighet**». Begge disse forutsetter at grunnlaget for/formålet med behandlingen er fastsatt i EU-retten/i nasjonal rett.

Forvaltningsloven i kap. 1 «Lovens område», [§ 2. «Definisjoner](#)», angir nærmer hva som inngår i begrepet offentlig myndighetsutøvelse, gjennom hvordan begrepet «vedtak» defineres:

*«en avgjørelse som **treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer (enkelpersoner eller andre private rettssubjekter)**»*

For innbyggerne vil tilgang til kommunale støtte på det boligsosiale området, normalt være en rettighet. For å kunne fatte et vedtak om en hvorvidt en innbygger/husstand er berettiget til støtte, må det avdekkes om innbygger/husstand er å betrakte som vanskeligstilt, samt hvilket behov for støtte som foreligger. For å avdekke dette, vil kommunene være avhengig av informasjon om bl.a. økonomiske forhold, dvs. inntekts- og skatteopplysninger.

Hvor detaljert det rettslige grunnlaget i nasjonal rett, må være utdypes nærmere i [fortalepunkt 45](#) til GDPR. Her fremkommer det at hvis en behandling utføres i samsvar med en rettslig forpliktelse som påhviler kommunen, jf. [art. 6, pkt. 1, c](#)) eller hvis behandlingen skjer gjennom at kommunen utøver offentlig myndighet, jf. [art. 6, pkt. 1, e](#)), **skal** selve «**formålet**» med behandlingen være fastsatt i det rettslige særgrunnlaget (lov/forskrift). Det fremkommer videre at det rettslige grunnlaget **kan** inneholde særlige bestemmelser om (blant annet) de generelle vilkårene som skal gjelde for lovligheten av behandlingen, hvilken type opplysninger som skal behandles og hvilke enheter som personopplysningene kan utleveres til.

Det foreligger sålede et **absolutt krav** til at «**formålet**» skal fremkomme av rettsgrunnlaget. Derimot foreligger det **ikke noe absolutt krav til detaljering** av hvilke personopplysninger som skal inngå i behandlingen, utover at kravet i [art. 5](#) til **dataminimering** må være oppfylt. I den grad rettsgrunnlaget nærmere angir hvilken informasjon som kan deles m.m., vil slike bestemmelser sette skranker for hva som skal og kan deles.

Dette synet presiseres også av [Datatilsynet](#) på deres hjemmesider. Der fremkommer det at behandling av personopplysninger lovlig kan skje når dette er nødvendig for å utøve offentlig myndighet og behandlingen er nødvendig for å kunne utføre en oppgave som myndigheten er pålagt i lov eller forskrift.

Det fremkommer videre av [fortalepunkt 45](#), at det ikke kreves en særlig lovbestemmelse for hver enkelt behandling. En lov kan være tilstrekkelig som grunnlag for flere behandlingsaktiviteter som bygger på en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige, eller dersom behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet. Det avgjørende i disse sakene vil være om de tilskudd, bidrag m.m. som kommunen tilbyr/fatter vedtak om, er egnet til å oppfylle formålet i loven.

Behandling av særlig kategorier personopplysninger

Opplysninger fra SKE vil i noen tilfeller kunne omfatte indirekte helseopplysninger, f.eks. opplysninger om at den registrerte mottar uføretrygd. Det vil dog ikke være snakk om mer utfyllende helseopplysninger.

Utgangspunktet er at behandling av særlig kategorier personopplysninger, er forbudt, jf. [GDPR art. 9 «Behandling av særlige kategorier av personopplysninger»](#).

Dette gjelder personopplysninger om:

- Rasemessig eller etnisk opprinnelse
- Politisk oppfatning
- Religion
- Filosofisk overbevisning
- Fagforeningsmedlemskap
- Genetiske opplysninger/biometriske opplysninger for entydig å identifisere en fysisk person
- Helseopplysninger
- Opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering

I annet ledd i bestemmelsen er det gjort en del unntak fra forbudet. Skal kommunene kunne behandle opplysninger fra SKE som direkte eller indirekte inneholder særlig kategorier personopplysninger, så må vilkårene for minst en av disse unntakene være oppfylt.

Følgende unntak i [GDPR art. 9, 2 ledd](#), kan være relevante ved deling av informasjon fra SKE:

- Pkt. b) Nødvendig for å oppfylle plikter innen sosialrett m.m.
Behandling som er nødvendig for å kunne oppfylle kommunenes **forpliktelser på området** arbeidsrett, trygderett og **sosialrett** vil være lovlig. Det vil i disse tilfellene være en forutsetning at behandlingen er tillat etter nasjonal særlovgivning.
- Pkt. f) Nødvendig for å fastsette et rettskrav
Behandlingen er nødvendig for at kommunen skal kunne **fastsette et rettskrav** vil være lovlig. Også her vil det være en forutsetning at det aktuelle rettskravet fremkommer av nasjonal lovgivning.
- Pkt. h) Nødvendig ifm. yting og forvaltning av bl.a. helse og sosialtjenester
Behandlinger er nødvendig i kommunenes arbeide med å yte **helse- eller sosialtjenester** vil være lovlig.

Behandlinger av informasjonen kan også foretas hvis dette er nødvendig for å forvalte aktuelle helse- eller sosialtjenester. Dette må f.eks. kunne omfatte etterkontroll.

Behandling etter dette punktet forutsetter uttrykkelig, at de som behandler informasjonen, er underlagt lovpålagt taushetsplikt, jf. bestemmelsens 4 ledd.

Nærmere krav til aktuell særlovgivning ved behandling av særlig kategorier personopplysning

Det fremkommer av [fortalepunkt 10](#) at det kan gis nasjonale regler for bl.a. behandling av særlig kategorier personopplysninger. Det sies videre at forordninger ikke er til hinder for at det i medlemsstatenes nasjonale rett bl.a. **kan** fastsettes mer nøyaktige vilkår for når behandling av personopplysninger er lovlig.

Dette harmonerer med [fortalepunkt 45](#) ha betydning, dvs. at det er krav til at formålet med behandlingen klart skal fremkomme av loven, men at det ikke er krav til mer detaljerte regler. Behandling av særlig kategorier opplysninger kan med andre ord, skje så lenge opplysningen objektivt sett, er nødvendig for å oppfylle formålet. Derimot vil det ikke være tilstrekkelig at det kan «være kjekt» å ha tilgang til opplysningene.

[Fortalepunkt 53](#) beskriver på samme måte at det på nasjonalt nivå **kan** innføres ytterligere vilkår, herunder begrensninger, med hensyn til behandling av bl.a. helseopplysninger.

Alle disse tre [fortalepunktene](#), må tilsi at det vil være tilstrekkelig det fremkommer et klart formål i den nasjonale lovgivningen, for å kunne si at det foreligger et behandlingsgrunnlag.

Kommunene vil her bruke informasjonen for å kunne fastsette om den som søker om støtte/bistand, er i en økonomisk situasjon som medfører at det foreligger en rettslig plikt til å gi støtte/bistand og for å kunne fatte et forsvarlig vedtak i saken.

Behandling av informasjon om strafferettslige forhold

Behandling av personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser eller tilknyttede sikkerhetstiltak på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 skal bare utføres under en offentlig myndighets kontroll eller dersom behandlingen er tillatt i henhold til unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som sikrer nødvendige garantier for de registrertes rettigheter og friheter.

Seriøsitetsopplysninger kan f.eks. innebære en slik type informasjon. Behandling vil i tilfelle forutsette, at det fremkommer av aktuell lovgivning, at kommunen plikter å innhente slik informasjon.

Samtykke til behandling

Behandlingsgrunnlaget samtykke, jf. GDPR art. 6, pkt. 1, a) og art. 9, pkt. 2, a), bør så langt mulig unngås. Det fremkommer uttrykkelig av fortalen [pkt. 42](#) og [pkt. 43](#) at et samtykke for de fleste av de tjenestene kommunene skal yte, neppe vil være et gyldig grunnlag. Dette med bakgrunn primært i styrkeforholdet mellom partene. Samtykke er også betraktelig mer komplisert å håndtere i IT systemer. Den registrertes rett til å trekke tilbake et samtykke, vil medføre behov for kompleks funksjonalitet i systemene for å ivareta kravet til sletting av informasjon, hvis samtykket trekkes tilbake.

Antatte konsekvenser:

Kommunene vil dels ha en rettslig forpliktelse til å tilby tjenester til innbyggeren, jf. GDPR art. 6, 1. c) og dels være offentlig myndighet i de tilfellene hvor det treffes vedtak som innebærer rettigheter for enkeltpersoner jf. GDPR art. 6, 1. c), dvs. her retten til å motta støtte.

«**Formålet**» med behandlingen må være presisert i aktuell særlovgivning, [jf. fortalepunkt 45](#). I disse sakene vil det i dag være sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøttelova som er den aktuelle særlovgivningen som angir kommunenes forpliktelser og hvilke formål som skal ivaretas. Det fremkommer av samme fortalepunkt, at det ikke er noe krav til at særlovgivningen detaljert skal angi hvilken informasjon som kan behandles. Omfanget av informasjon som kan behandles må avklares gjennom en nødvendighetsvurdering og en forsvarlig dataminimering, jf. [GDPR art. 5](#). Formål og aktuelle regler om hvilken informasjon som kan deles etter disse regelverkene, er nærmere gjennomgått [nedenfor](#).

Kravet til en forsvarlig nødvendighetsvurdering og dataminimering vil i disse tilfellene bli ivaretatt gjennom at KS som segmentansvarlig, i samarbeid med SKE, setter opp APIer som gir tilgang til ferdig dataminimerte informasjonspakker. Den enkelte informasjonspakke vil kun inneholde informasjon som er nødvendig, for den enkelte type beslutning om kommunale støtte på det boligsosiale området. Kommunene kan derfor lovlig benytte den informasjon som inngår i den enkelte informasjonspakke til det formål informasjonspakken er laget for. Kommunene **skal benytte** den informasjon som inngår, og **kan ikke benytte** andre skatte- og inntektsopplysninger enn de som inngår i den aktuelle pakken.

Relevante punkter i preambelen/fortalen til GDPR

10) Retten til å gi utfyllende nasjonale regler

For å sikre et ensartet og høyt nivå for vern av fysiske personer og fjerne hindringene for flyten av personopplysninger i Unionen bør nivået for vern av fysiske personers rettigheter og friheter i forbindelse med behandling av slike opplysninger være det samme i alle medlemsstater. Det bør sikres at reglene for vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter i forbindelse med behandling av personopplysninger anvendes på en ensartet og enhetlig måte i hele Unionen. Når det gjelder behandling av personopplysninger for å oppfylle en rettslig forpliktelse, utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt, bør medlemsstatene kunne opprettholde eller innføre nasjonale bestemmelser for nærmere å presisere anvendelsen av reglene i denne forordning. Sammen med det alminnelige og tverrgående regelverket for vern av personopplysninger som gjennomfører direktiv 95/46/EF, har medlemsstatene flere sektorspesifikke lover på områder som krever mer spesifikke bestemmelser. Denne forordning gir også medlemsstatene handlingsrom til å fastsette egne regler, herunder for behandling av særlige kategorier av personopplysninger («sensitive opplysninger»). I denne forbindelse utelukker denne forordning ikke at det i medlemsstatenes nasjonale rett fastsettes nærmere omstendigheter for spesifikke situasjoner der personopplysninger behandles, herunder mer nøyaktige vilkår for når behandling av personopplysninger er lovlig.

42) Krav til gyldig samtykke

Dersom behandlingen er basert på den registrertes samtykke, bør den behandlingsansvarlige kunne påvise at den registrerte har samtykket til behandlingen. Særlig i forbindelse med skriftlige erklæringer om andre forhold bør det foreligge garantier for å sikre at den registrerte er kjent med at samtykke er gitt, og omfanget av det. I samsvar med rådsdirektiv 93/13/EØF bør det foreligge en samtykkeerklæring som den behandlingsansvarlige på forhånd har utarbeidet i en forståelig og lett tilgjengelig form og formulert på et klart og enkelt språk, og som ikke bør inneholde urimelige vilkår. For å sikre at samtykket er informert bør den registrerte minst kjenne den behandlingsansvarliges identitet og formålene med behandlingen som personopplysningene skal brukes til. Samtykket skal ikke anses som frivillig dersom den registrerte ikke har en reell valgfrihet, eller ikke er i stand til å nekte å gi eller trekke tilbake et samtykke uten at det er til skade for vedkommende.

43) Krav til gyldig samtykke

For å sikre at et samtykke gis frivillig bør det ikke utgjøre et gyldig rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i et bestemt tilfelle dersom det er en klar skjevhet mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige, særlig dersom den behandlingsansvarlige er en offentlig myndighet og det derfor er usannsynlig at samtykket er gitt frivillig med hensyn til alle omstendigheter som kjennetegner den bestemte situasjonen. Samtykket antas å ikke være gitt frivillig dersom det ikke er mulig å gi separat samtykke for forskjellige behandlingsaktiviteter, selv om det er hensiktsmessig i det enkelte tilfellet, eller dersom oppfyllelsen av en avtale, herunder yting av en tjeneste, avhenger av samtykket, til tross for at et slikt samtykke ikke er nødvendig for å oppfylle avtalen.

45) Rettslig forpliktelse – krav til lovgrunnlaget – offentlig myndighet

Dersom behandlingen utføres i samsvar med en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige, eller dersom behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet, bør behandlingen ha rettslig grunnlag i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett. Ved denne forordning kreves det ikke en særlig lovbestemmelse for hver enkelt behandling. En lov kan være tilstrekkelig som grunnlag for flere behandlingsaktiviteter som bygger på en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige, eller dersom behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet. Formålet med behandlingen bør også fastsettes i unionsretten eller i medlemsstatenes nasjonale rett. Videre kan nevnte rettslige grunnlag presisere denne forordnings allmenne vilkår for lovlig behandling av personopplysninger, fastsette spesifikasjoner for å fastslå hvem den behandlingsansvarlige er, hvilken type personopplysninger som skal behandles, de berørte registrerte, hvilke enheter personopplysningene kan utleveres til, formålsbegrensninger, hvor lenge opplysningene kan lagres og andre tiltak for å sikre lovlig og rettferdig behandling. I unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett bør det også fastsettes om den behandlingsansvarlige som utfører en oppgave i allmennhetens interesse eller utøver offentlig myndighet, bør være en offentlig myndighet eller en annen fysisk eller juridisk person underlagt offentlig rett eller, dersom det er i allmennhetens interesse, herunder for helseformål som folkehelse og sosial trygghet og forvaltning av helsetjenester, privatrett, f.eks. en yrkessammenslutning.

49) Sikre nett- og informasjonssikkerhet

Behandling av personopplysninger i det omfang som er strengt nødvendig og forholdsmessig for å sikre nett- og informasjonssikkerheten, det vil si et netts eller informasjonssystems evne til, på et bestemt sikkerhetsnivå, å stå imot utilsiktede hendelser eller ulovlige eller skadelige handlinger som

svekker tilgjengeligheten, autentisiteten, integriteten og konfidensialiteten til lagrede eller overførte personopplysninger, samt sikkerheten i beslektede tjenester som tilbys av eller er gjort tilgjengelige via nevnte nett og systemer, av offentlige myndigheter, enheter for IT-beredskap (CERT), enheter for IT-sikkerhetshendelser (CSIRT), leverandører av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og leverandører av sikkerhetsteknologier og -tjenester, utgjør en berettiget interesse for den berørte behandlingsansvarlige. Dette kan f.eks. omfatte å hindre ulovlig tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og spredning av skadelige koder og å stoppe «tjenestenektangrep» og skade på datasystemer og elektroniske kommunikasjonssystemer.

50) Videre bruk – andre formål

Behandling av personopplysninger for andre formål enn de formål personopplysningene opprinnelig ble samlet inn for, bør bare være tillatt dersom behandlingen er forenlig med formålene som personopplysningene opprinnelig ble samlet inn for. I et slikt tilfelle kreves det ikke et annet rettslig grunnlag enn det som ligger til grunn for innsamlingen av personopplysninger. Dersom behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt, kan det i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett fastsettes og angis nærmere hvilke oppgaver og formål viderebehandling bør anses som forenlig og lovlig for. Viderebehandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål bør anses som forenlige og lovlige behandlingsaktiviteter. Det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger som er fastsatt i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett, kan også utgjøre et rettslig grunnlag for viderebehandling. For å fastslå om formålet med viderebehandlingen er forenlig med formålet som personopplysningene opprinnelig ble samlet inn for, bør den behandlingsansvarlige, etter å ha oppfylt alle krav for å sikre at den opprinnelige behandlingen er lovlig, blant annet ta hensyn til enhver forbindelse mellom disse formålene og formålene med den tiltenkte viderebehandlingen, i hvilken sammenheng personopplysningene er blitt samlet inn, særlig de registrertes rimelige forventninger på grunnlag av forholdet de har til den behandlingsansvarlige med hensyn til viderebruk av opplysningene, personopplysningenes art, konsekvensene av den tiltenkte viderebehandlingen for de registrerte, og om både de opprinnelige behandlingsaktivitetene og de tiltenkte viderebehandlingsaktivitetene omfattes av nødvendige garantier.

Når den registrerte har samtykket eller behandlingen er basert på unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som utgjør et nødvendig og forholdsmessig tiltak i et demokratisk samfunn for særlig å verne viktige samfunnsmessige mål, bør den behandlingsansvarlige kunne viderebehandle personopplysningene uavhengig av om formålene er forenlige. ...

51) Nærmere om særlig kategorier personopplysninger

Personopplysninger som av natur er særlig sensitive med hensyn til grunnleggende rettigheter og friheter, fortjener et særskilt vern, ettersom sammenhengen de behandles i, kan skape betydelige risikoer for de grunnleggende rettigheter og friheter. Slike personopplysninger bør omfatte personopplysninger som avdekker rasemessig eller etnisk opprinnelse, idet bruken av begrepet «rasemessig opprinnelse» i denne forordning ikke innebærer at Unionen godtar teorier som søker å fastslå at det finnes forskjellige menneskeraser. Behandling av fotografier bør ikke systematisk anses som behandling av særlige kategorier av personopplysninger, ettersom fotografier omfattes av definisjonen av biometriske opplysninger bare når de behandles ved hjelp av et særskilt teknisk middel som gjør det mulig entydig å identifisere eller autentisere en fysisk person. Slike

personopplysninger bør ikke behandles, med mindre behandlingen er tillatt i særlige tilfeller fastsatt i denne forordning, idet det tas hensyn til at det i medlemsstatenes nasjonale rett kan fastsettes særlige bestemmelser om vern av personopplysninger med henblikk på å tilpasse anvendelsen av reglene i denne forordning for å oppfylle en rettslig forpliktelse eller utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. I tillegg til de særlige kravene til slik behandling bør de allmenne prinsippene og de andre reglene i denne forordning få anvendelse, særlig når det gjelder vilkårene for lovlig behandling. Unntak fra det allmenne forbudet mot å behandle nevnte særlige kategorier av personopplysninger bør fastsettes uttrykkelig, blant annet dersom den registrerte gir sitt uttrykkelige samtykke, eller for å oppfylle særlige behov, særlig når behandlingen utføres i forbindelse med visse sammenslutningers eller stiftelsers rettmessige virksomhet hvis formål er å gjøre det mulig å utøve grunnleggende friheter.

52) Unntak fra forbudet mot å behandle særlig kategorier personopplysninger

Unntak fra forbudet mot å behandle særlige kategorier av personopplysninger bør også tillates når dette er fastsatt i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett, og det omfattes av nødvendige garantier som sikrer vern av personopplysninger og andre grunnleggende rettigheter når dette er i allmennhetens interesse, særlig behandling av personopplysninger på området arbeidsrett, sosialrett, herunder pensjoner, og med henblikk på helsesikkerhet, -overvåking og -varsling, forebygging av eller kontroll med smittsomme sykdommer og andre alvorlige helsetrusler. Et slikt unntak kan gis for helseformål, herunder på området folkehelse og helsetjenesteforvaltning, særlig for å sikre kvalitet og kostnadseffektivitet i framgangsmåtene som brukes ved behandling av krav om ytelser og tjenester i sykeforsikringssystemet, eller for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål. Et unntak bør også tillate behandling av slike personopplysninger dersom dette er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare rettskrav, uansett om det skjer innenfor rammen av en rettergang eller en administrativ eller utenrettslig prosedyre.

53) Krav til vern av særlig kategorier personopplysninger

Særlige kategorier av personopplysninger som fortjener et sterkere vern, bør bare behandles for helserelaterte formål når det er nødvendig for å oppfylle nevnte formål til fordel for fysiske personer og samfunnet som helhet, særlig i forbindelse med forvaltning av helse- eller sosialtjenester og -systemer, herunder forvaltningens og sentrale nasjonale helsemyndigheters behandling av slike opplysninger med henblikk på kvalitetskontroll, forvaltningsinformasjon og den allmenne nasjonale og lokale overvåking av helse- og sosialsystemet, og for å sikre kontinuitet innen helse- og sosialtjenester og helsetjenester over landegrensene eller i forbindelse med helsesikkerhet, -overvåking og -varsling eller for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål, på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som må oppfylle et mål i allmennhetens interesse, samt for studier på området folkehelse som utføres i allmennhetens interesse. Ved denne forordning bør det derfor fastsettes harmoniserte vilkår for behandling av særlige kategorier av personopplysninger om helse for å oppfylle særlige behov, især når behandlingen av nevnte opplysninger utføres for visse helserelaterte formål av personer som er underlagt lovfestet taushetsplikt. I unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett bør det fastsettes særlige og egnede tiltak for vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og personopplysninger. Medlemsstatene bør kunne opprettholde eller innføre ytterligere vilkår, herunder begrensninger, med hensyn til behandling av genetiske opplysninger, biometriske opplysninger eller helseopplysninger. Dette bør imidlertid ikke

hindre den frie flyten av personopplysninger i Unionen når nevnte vilkår får anvendelse på grenseoverskridende behandling av nevnte opplysninger.

65) Sletting

En registrert bør ha rett til å få rettet sine personopplysninger samt ha «rett til å bli glemt» dersom lagring av nevnte opplysninger er i strid med denne forordning, unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som den behandlingsansvarlige er underlagt. En registrert bør særlig ha rett til å få sine personopplysninger slettet og ikke lenger behandlet dersom personopplysningene ikke lenger er nødvendige for de formål de er blitt samlet inn eller behandlet for, dersom en registrert har trukket tilbake sitt samtykke eller motsetter seg behandling av vedkommendes personopplysninger, eller dersom behandlingen av vedkommendes personopplysninger på annen måte ikke er i samsvar med denne forordning. Denne retten er særlig relevant når den registrerte har gitt sitt samtykke som barn og ikke har fullstendig kjennskap til risikoene forbundet med behandlingen, og senere ønsker å fjerne slike personopplysninger, særlig på internett. Den registrerte bør kunne utøve denne retten selv om vedkommende ikke lenger er et barn. Ytterligere lagring av personopplysninger bør imidlertid være lovlig dersom det er nødvendig for å utøve retten til ytrings- og informasjonsfrihet, for å oppfylle en rettslig forpliktelse, utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt, av allmenne folkehelsehensyn, for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning, for statistiske formål eller for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare rettskrav.

Lovhjemler for kommunenes rettslige forpliktelser/kommunenes vedtakskompetansen på det boligsosiale område

En forutsetning for å si at det foreligger rett til utlevering av inntekt- og skatteopplysninger fra SKE, er at det foreligger en rettslig forpliktelse for kommunene eller at kommunene er gitt en vedtakskompetanse, dvs. at kommunene foretar myndighetsutøvelse, jf. kravene til behandlingsgrunnlag i [GDPR art. 6, pkt.1, c\) og/eller e\)](#). På det boligsosiale området, må slike rettslige plikter og hjemmel for vedtakskompetanse/rett til å utøve offentlig myndighet finnes i sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og bustøttelova, sammenholdt med forvaltningsloven.

Oppsummering av behandlingsgrunnlag / vedtakskompetanse/kompetanse til å utøve myndighet

Etter sosialtjenesteloven

Kommunene har behandlingsgrunnlag for å behandle beskrevne inntekts- og skatteopplysninger når det skal fattes vedtak etter sosialtjenestelovens [§ 15](#) og [§ 27](#). Retten til behandling og retten til utlevering følger av [GDPR art. 6, 1. c\) og e\)](#), [art. 9, 2. pkt. 2. a\)](#) og [fortalepunkt 45](#), sammenholdt med forvaltningslovens [§ 1](#) og [§ 17](#), sosialtjenestelovens [§ 1](#), [§ 3](#), [§ 41](#), [§ 43](#), [§ 43 a](#) og [§ 44](#) og [skatteforvaltningsloven § 3-3](#) og [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1, 2. ledd pkt. a\)](#).

Etter helse- og sosialtjenesteloven

Kommunene har behandlingsgrunnlag for å behandle beskrevne inntekts- og skatteopplysninger når det skal fattes vedtak etter [helse- og sosialtjenestelovens § 3-7](#). Retten til behandling og retten til utlevering følger av [GDPR art. 6, 1. c\) og e\)](#), [art. 9, 2. pkt. 2. a\)](#) og [fortalepunkt 45](#), sammenholdt med forvaltningslovens [§ 1](#) og [§ 17](#), helse og sosialtjenestelovens [§ 1-1](#), [§ 1-2](#) og [§ 12-3](#), og [skatteforvaltningsloven § 3-3](#) og [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1, 2. ledd pkt. a.](#)

Etter bustøtteloven

Kommunene har behandlingsgrunnlag for å behandle beskrevne inntekts- og skatteopplysninger når det skal fattes vedtak etter bustøttelova [§ 14](#) og [§ 15](#). Retten til behandling og retten til utlevering følger av [GDPR art. 6, 1. c\) og e\)](#), [art. 9, 2. pkt. 2. a\)](#) og [fortalepunkt 45](#), sammenholdt med forvaltningslovens [§ 1](#) og [§ 17](#), bustøttelovens [§ 1](#), [§ 6](#) og [§ 8](#), og [skatteforvaltningsloven § 3-3](#) og [skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1, 2. ledd pkt. a.](#)

Forholdet til forvaltningsloven

Det fremkommer av forvaltningslovens [§ 1 «lovens generelle virkeområde»](#) at denne gjelder for all virksomhet som drives av bl.a. kommunene, med mindre annet følger av lov.

Det samme fremkommer av sosialtjenestelovens, [kap. 5. «Saksbehandlingen», § 41. «Anvendelse av forvaltningsloven»](#) og av helse- og omsorgsloven, [kap. 2. «Kapittel 2. Forholdet til andre lover», § 2-2. «Forholdet til forvaltningsloven».](#)

I medhold av [bustøttelova § 13](#), er det gitt en forskrift om klagebehandling for husbankens enkeltvedtak etter loven. Det er ikke foretatt noen regulering av klagebehandling av kommunenes enkeltvedtak etter loven. Øvrig saksbehandling etter dette vil måtte følge forvaltningslovens regler.

Dette innebærer at forvaltningslovens saksbehandlingsregler, som hovedregel må følges av kommunene når det treffer vedtak på det boligsosiale området. [Forvaltningslovens § 17. «Forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt»](#), pålegger kommunene et ansvar for å sikre at sakene er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Direkte innhenting av inntekts- og skatteopplysninger fra SKE, vil utvilsomt være egnet til å ivareta dette kravet på en bedre måte enn om den som søker om støtte selv må finne frem aktuell informasjon. Det å fremskaffe dokumentasjonen manuelt, vil for mange være svært krevende. Risikoen for feil vil også være større ved manuell innhenting og håndtering av informasjon, f.eks. ved feil når saksbehandler legger inn informasjon manuelt i sine saksbehandlingssystemer.

Generelt om nødvendighetsvurdering og dataminimering / kartlegging av behov

For å avgjøre om økonomisk støtte på det boligsosiale området skal gis, må kommunene vurdere om innbygger/husstanden, er å anse som vanskeligstilt. Kommunene vil således kunne ha et tjenstlig behov for skatte- og inntektsopplysninger fra både fra a-ordningen, skattemeldingen og skatteoppgjøret.

I disse informasjonskildene finnes informasjon om hvilken type inntekt søker har (lønn, pensjon, sykepenger, AAP m.m.), oversikt over formues-/gjeldsforhold og aktuelle skatteforpliktelser. Ofte vil

det være nødvendig å innhente opplysningene for hele husstanden, da behovsprøvingen i mange tilfeller vurderes ut fra hele denne personkretsen.

I arbeidene med å etablere aktuelle APler, er det foretatt/vil det bli foretatt behovskartlegging for å avdekke kommunenes behov for inntekts- og skatteopplysninger. Behovet må fastsettes ut fra hva som er nødvendig for å kunne fatte forsvarlige vedtak om tildeling av hver enkelt type kommunal støtte på det boligsosiale området.

De forskjellige lovgrunnlagene gir noe forskjellig beskrivelse av hva som skal vurderes og hvilke opplysninger som anses nødvendig. Dette gjennomgås nærmere nedenfor.

Nærmere om aktuelle hjemler i sosialtjenesteloven

Lovens § 1 definerer **formålet med loven**. Det fremkommer tydelig av 1. ledd at loven pålegger de ansvarlige offentlige myndigheter ansvar for å «**bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, ...**». Dette formålet vil være avgjørende for om et støttetiltak, kan sies å være omfattet av loven.

I kap. 2. «Ansvar etter loven», § 3. «Kommunens ansvar», fremkommer det uttrykkelig at kommunen har et selvstendig ansvar for å utføre «*oppgavene etter denne loven som ikke er lagt til et statlig organ, og å yte tjenester etter loven til alle som oppholder seg i kommunen*».

I kap. 3. «Generelle oppgaver» beskrives kommunenes oppgaver nærmere. På det boligsosiale området, fremkommer oppgavene av § 15 «Boliger til vanskeligstilte» og § 27 «Midlertidig botilbud».

Nærmere om plikten om å bidra til at vanskeligstilte sikres bolig

Etter § 15 plikter kommunene å *medvirke til å skaffe boliger til vanskeligstilte personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet*.

Kommunenes ansvar beskrives nærmere i «Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV. Sist endret 01.07.2020)»:

«Kommunen har et ansvar for å sikre en forsvarlig bolig for personer som av økonomiske, sosiale, helsemessige eller mer sammensatte forhold ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.»

Det er ikke satt opp nærmere kriterier i loven om hvem som er «vanskeligstilte». For å kunne vurdere om en søker er i målgruppen, må det dog innhentes tilstrekkelige opplysninger om søkers økonomi, sosiale- og helsemessige forhold, for å kunne vurdere dette.

Tolkningsmomenter i forarbeidene

Departementet uttaler i prop.91 L (2010–2011), pkt. 15.5.13.3 «Departementets vurderinger og forslag» at kommunens medvirkningsansvar etter sosialtjenestelovens § 15, også innebærer at helse- og omsorgstjenesten i kommunene vil ha et ansvar overfor brukerne til å bistå med råd og veiledning, tilrettelegging og **finansiering der dette ikke kan dekkes på annen måte**.

Det synes etter dette å fremkomme at departementet, allerede i 2010/2011 anså at det forelå en rettslig plikt for kommunene etter denne bestemmelsen.

Departementet uttalte videre at det i enkelte tilfeller, også vil være nødvendig at helse- og omsorgstjenesten i kommunene, engasjerer seg direkte i å skaffe vanskeligstilte boliger. Dette kan f.eks. skje gjennom kommunal bostøtte.

[Nærmere om behandlingsgrunnlag etter sosialtjenesteloven](#)

Bestemmelsene beskrevet ovenfor viser klart at kommunen har en lovpålagt plikt i disse tilfellene. Formålet med kommunenes plikter er klart beskrevet i § 1. Det foreligger med andre ord et behandlingsgrunnlag etter GDPR art. 6. 1., c).

[I lovens kap. 5. «Saksbehandlingen», § 41 «Anvendelse av forvaltningsloven»](#), fremkommer det av annet ledd at avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak. Kommunen utføre i disse tilfellene med andre ord offentlig myndighet og har således også behandlingsgrunnlag etter GDPR art. 6, 1., e).

Lovens kap. 5. «Saksbehandlingen» gjelder selvfølgelig all saksbehandling som gjøres med hjemmel i loven. I saksbehandlingskapitlet finnes nærmere regler om innhenting, behandling og taushetsplikt ([§ 43. «Innhenting av opplysninger», § 43 a. «Behandling av personopplysninger» og § 44. «Taushetsplikt»](#)).

Det fremkommer av § 43, 1. og 2. ledd, at ved innhenting av opplysninger om tjenestemottaker fra tredjepart, er det et krav om at den registrerte får kjennskap til innhenting. Dette samsvarer med kraven i GDPR art. 14 om plikt til å gi opplysninger til de registrerte når informasjonen innhentes fra tredjepart.

Det fremkommer videre av § 43, 2. ledd at i saker som gjelder tjenester etter denne loven, kan kommunen kreve opplysninger fra andre offentlige organer. I den grad tjenestemottaker ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet, dvs. skatteforvaltningslovens § 3-3/skatteforvaltningsforskriftens § 3-3-1. Som det fremkommer over, må det antas å foreligge en klar hjemmel for utlevering i disse bestemmelsene.

Lovens § 43 a. gir kommunene en uttrykkelig hjemmel for å behandle personopplysninger, herunder også særlige kategorier personopplysninger (GDPR art. 9) og opplysninger om strafferettslige forhold (GDPR art. 10.). Forskriftshjemmel i § 43 a. til å gi nærmere bestemmelser om behandlingen, er så langt ikke tatt i bruk.

Rekkevidden for § 43 a. er nærmere beskrevet i [Prop.135 L \(2019–2020\)](#) «Endringer i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, sosialtjenesteloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (behandling av personopplysninger)».

I kap. 13 «Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget», underpunkt 13.7 «Endringer i sosialtjenesteloven, uttaler departementet tydelig at kommunen, kan behandle alle typer personopplysninger, når dette er nødvendig for å behandle saker som gjelder alle de tjenestene kommunen administrerer med hjemmel i denne loven. Departementet presiserer at retten til behandling begrenses gjennom kravet om at behandlingen må være nødvendig. Dette nødvendighetskravet vil ved maskinell utlevering til kommunene av informasjonspakker som er

etablert på bakgrunn av en grundig nødvendighetsvurdering, være oppfylt. Informasjonspakkene er dataminimert, til hva kommunen faktisk har behov for i hver enkelt vedtaksprosess.

[Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste](#)

Detaljert oversikt over hvilke enkeltopplysninger som er nødvendig for skjønnsutøvelsen/for å oppfylle kravet til forsvarlig saksbehandling for hver enkelt type kommunalt tilskudd, vil fremkomme som et resultat av prosjektets arbeid.

[Nærmere om aktuelle hjemler i helse- og omsorgstjenesteloven](#)

I [lovens kap. 1. «Formål og virkeområde», § 1-2 «Loves virkeområde»](#), slås det fast at loven gjelder for kommunene. Kommunens ansvar utdypes nærmere i lovens kap. 3 «Kommunenes ansvar for helse- og omsorgstjenester», [§ 3-1. «Kommunens overordnede ansvar for helse- og omsorgstjenester»](#). Her fremkommer det uttrykkelig av kommunenes ansvar for helse- og omsorgstjeneste, omfatter offentlig organiserte helse- og omsorgstjenester som ikke hører under stat eller fylkeskommune.

Lovens [§ 1-1](#) definerer **formålet med loven**. Relevante formål og plikter av betydning for støtte m.m. på det boligsosiale området vil være kravene til å:

- Forebygge, behandle og **tilrettelegge for mestrings** av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne (pkt. 1)
- **Sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig** (pkt. 3)
- Sikre **et likeverdig tjenestetilbud** (pkt. 4)
- Bidra til at **ressursene utnyttes best mulig** (pkt. 7)

[Nærmere om ansvar for boliger til vanskeligstilte](#)

Kommunenes ansvar på det boligsosiale området fremkommer av kap. 3. «Kommunenes ansvar for helse- og omsorgstjenester», [§ 3-7. «Boliger til vanskeligstilte»](#). Etter denne bestemmelsen, har kommunen et medvirkningsansvar for å skaffe boliger til vanskeligstilte personer/husstander, som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet. Det fremkommer at dette også omfatter tilpassing av boliger, for dem med særlig behov på grunn av alder, funksjonshemning eller av andre årsaker.

Tolkningsmomenter i forarbeidene

Departementet uttaler i [prop.91 L \(2010–2011\), pkt. 15.5.13.3 «Departementets vurderinger og forslag»](#) at den vedtatte [§ 3-7 i helse- og omsorgstjenesteloven](#), innebærer en videreføring av gjeldende rett når det gjelder kommunenes ansvar.

Det synes etter dette å fremkomme at departementet, allerede i 2010/2011 anså at det forelå en rettslig plikt for kommunene etter denne bestemmelsen.

Departementet sier videre at det i enkelte tilfeller, også vil være nødvendig at helse- og omsorgstjenesten i kommunene, engasjerer seg direkte i å skaffe vanskeligstilte boliger. Dette kan f.eks. skje gjennom kommunal bostøtte.

Nærmere om behandlingsgrunnlag etter helse- og omsorgstjenesteloven

Opgavene etter [§ 3-7](#), vil være nødvendige for å oppfylle formålet nevnt under [§ 1-1, pkt. 1 og pkt. 3](#) i forhold til vanskeligstilte på det boligsosiale området. Hvorvidt kommunen plikter å yte bistand, vil avhenge bl.a. aktuelle personers/husstanders økonomiske situasjon. For å avklare denne vil kommunene ha behov for inntekts- og skatteopplysninger.

Skal kommunene kunne tilby likeverdige tjenestetilbud, jf. [§ 1-1, pkt. 4](#), vil det være viktig at de økonomiindikatorer som benyttes, er like for alle kommunene. Ved å etablere APIer for utlevering av ferdig dataminimert datasett, vil dette formålet kunne ivaretas på en god måte.

Ved å gi kommunene tilgang til ferdig dataminimerte informasjonspakker, som inneholder den informasjonen kommunen trenger for å fatte forsvarlige vedtak på en rask og effektiv måte, ivaretas også kravet til god ressursutnyttelse, jf. [§ 1-1, pkt. 7](#).

At kommunen gjennom helse- og omsorgsloven er gitt lovpålagte plikter og rett til myndighetsutøvelse, fremkommer også tydelig av [lovens § 12-3. «Statlig tilsyn»](#). Det fremkommer a denne bestemmelsen at statsforvalteren skal *føre tilsyn med lovligheten av kommunens oppfyllelse av plikter pålagt i kapitlene 3 m.fl.*

Kommunene har som det fremkommer over, en lovpålagt plikt og dermed et behandlingsgrunnlag etter [GDPR art. 6, pkt. 1, c](#)). I de tilfellene hvor kommunene skal treffe vedtak om innbyggernes rettigheter etter loven, bl.a. basert på inntekt og/eller formue, vil det også foreligge et behandlingsgrunnlag etter [GDPR art. 6, pkt. 1, e](#)). Detaljeringskravet i nasjonal lovgivning må anses oppfylt gjennom de formålsbestemmelser som gjennomgås ovenfor, jf. [GDPR, fortalepunkt 45](#).

Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste

Detaljert oversikt over hvilke enkeltopplysninger som er nødvendig for skjønnsutøvelsen/for å oppfylle kravet til forsvarlig saksbehandling for hver enkelt type kommunalt tilskudd, vil fremkomme som et resultat av prosjektets arbeid.

Nærmere om ansvar etter bustøttelova

[Lovens § 1](#) definerer **formålet med loven**. Det fremkommer tydelig av formålet med bostøtte er å sikre personer med lave inntekter og høye bostøttegifter en «høveleg bustad».

Ved lovendring av lov 16 juni 2017 nr. 66 (ikr. 1 jan 2020), ble deler av ansvaret etter denne loven overført til kommunene gjennom ny [§ 14 «Tilskot til etablering i eigen bustad for vanskelegstilte på bustadmarknaden»](#) og ny [§ 15 «Tilskot til tilpassing av bustad for personar med behov for tilpassa bustad»](#).

Kommunen har fra tidligere et medvirkningsansvar etter sosialtjenestelovens § 15 om å bistå til å skaffe bolig til vanskeligstilte.

Tolkningsmomenter i forarbeidene

For å forstå sammenhengen mellom de statlige og de kommunale tjenestene, er det nødvendig å se hen til forarbeidene til endringsloven ([Prop.91 L \(2016–2017\) Endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m.](#)).

I kap. 1 Proposisjonens hovedinnhold sier departementet at lovforslaget vil innebære at ansvaret for tilskudd til etablering i egen bolig og tilskudd til tilpasning av bolig, overføres fra Husbanken til kommunene (proposisjonens kapittel 4). Videre sies det at lovforslaget vil innebære en lovfesting av at det skal være en kommunal oppgave å gi økonomisk hjelp til boligetablering og boligtilpasning. Det presiseres at forslaget ikke vil gi direkte rettigheter for enkeltindivider, men kommunene får **en plikt til å vurdere søknader** om tilskudd til boligetablering og boligtilpasning.

Det sies videre at kommunene skal avgjøre om den enkelte skal tildeles tilskudd, etter en skjønnsmessig vurdering av den enkeltes situasjon og ut fra ordningens formål om å bidra til etablering og tilpasning av bolig for vanskeligstilte. Dette må innebære at lovens formålsbestemmelse i [§ 1](#) også vil være gjeldende for tjenester/tilskudd som deles ut etter de nye bestemmelsene i kap.2, [§ 14 «Tilskot til etablering i egen bustad for vanskelegstilte på bustadmarknaden»](#) og [§ 15 «Tilskot til tilpassing av bustad for personar med behov for tilpassa bustad»](#).

Av [§ 1](#) fremkommer at formålet er å sikre *personar med låge inntekter og høge buutgifter ein høveleg bustad*. At § 1 ikke spesifikt henviser til støtte fra kommunene, kan på denne bakgrunn neppe tillegges avgjørende vekt. Formålet utdypes også nærmere i [§ 14](#) og [§ 15](#).

Departementets forslag gikk ut på å bygge ut bostøtteleven med et nytt kapittel. I dette kapittelet slås det fast, at kommunen har en **plikt** til å vurdere om en vanskeligstilt person/husstand er berettiget til tilskudd til etablering i egen bolig og/eller tilskudd til tilpasning av bolig. Departementet fastslo at kommunene hele tiden har vært førstelinje i saksbehandlingen og at det derfor passer godt å gi kommunene ytterligere oppgaver etter denne loven.

Det fremkommer av punkt 4.4.1 «Om oppgaveoverføringen» at **ansvaret** for tilskudd til etablering av egen bolig og tilskudd til tilpasning av bolig, **overføres fra Husbanken til kommunene**.

Departementet fastslo videre at siden legalitetsprinsippet medfører at staten må ha hjemmel i lov for å pålegge kommunene nye plikter, er det ønskelig å lovfeste at det skal være en kommunal oppgave å gi hjelp til vanskeligstilte med boligetablering og boligtilpasning.

Uttalensene viser at en lovpålagt oppgave legges til kommunene, dvs. at det er snakk om en lovpålagt plikt for kommunen. Dette må innebære at det foreligger et behandlingsgrunnlag for kommunene etter [GDPR art. 6, 1., c.](#)

At kommunene gjennom lovendringen, gis vedtaksmyndighet for tilskudd til prosjektering og utredning av boligtilpasning, presiseres nærmere i pkt. 4.5 «Økonomiske og administrative konsekvenser». Uttalensene viser klart at kommunen gis en vedtakskompetanse. Dvs. at det foreligger et behandlingsgrunnlag også etter [GDPR art. 6, 1., e.](#)

Etter dette vil kommunenes lovpålagte oppgaver og hjemmel for myndighetsutøvelse etter bustøttelova, på det boligsosiale området, fremkomme av kap.2, [§ 14 «Tilskot til etablering i egen](#)

[bustad for vanskelegstilte på bustadmarknaden](#) og [§ 15 «Tilskot til tilpassing av bustad for personar med behov for tilpassa bustad»](#).

Nærmere om tilskudd til etablering av egen bolig

Nærmere regler/beskrivelse av formål finnes i kap. II «Kommunale tilskot til etablering i eigen bustad og til tilpassing av bustad, , [§ 14 «Tilskot til etablering i eigen bustad for vanskelegstilte på bustadmarknaden»](#). Det fremkommer at kommunen kan gi tilskudd til etablering av egen bolig for vanskelegstilte. **Formålet er å skaffe bolig til denne gruppen**. Tilskuddet kan gis til personer som på grunn av lav inntekt ikke greier å etabler seg i egen bolig og til å hjelpe vanskelegstilte med å *kjøre, føre opp eller refinansiere eigen bustad* eller til å *utbetre ein nyinnkjøpt bruktbustad*.

Henvisningen til «lav inntekt», viser at kommunene vil ha behov for inntekts- og skatteopplysninger.

I forarbeidene, under kommentarer til bestemmelsen, presiseres det at kommunene gjennom lovendringen får en **rettslig plikt til** å vurdere slike søknader. Dette underbygger at det foreligger et behandlingsgrunnlag etter [GDPR art. 6, 1., c\)](#).

Nærmere om tilskudd til tilpassing av bosted for personer med særlig behov

Nærmere regler finnes i kap. II «Kommunale tilskot til etablering i eigen bustad og til tilpassing av bustad, [§ 15 «Tilskot til tilpassing av bustad for personar med behov for tilpassa bustad»](#). Kommunen kan etter søknad gi tilskudd til tilpassing av bolig. Det fremkommer uttrykkelig at tilskuddet kan være behovsprøvd. Dette tilsier at kommunene vil ha behov for inntekts- og skatteopplysninger.

I forarbeidene, under kommentarer til bestemmelsen, presiseres at kommunene gjennom den nye bestemmelsen får en **rettslig plikt** til å vurdere slike søknader. Dette underbygger at det foreligger et behandlingsgrunnlag etter [GDPR art. 6, 1., c\)](#).

Nærmere om hvilken informasjon som kan innhentes

Det fremkommer av fortalepunkt 45 til GDPR at formålet bak lovpålagte plikter og kommunenes myndighetsutøvelse, **må fremkomme** av det nasjonale lovgrunnlaget for at det skal kunne sies å foreligge behandlingsgrunnlag etter [GDPR art. 6, 1., c\) \(rettslig plikt\) og e\) \(myndighetsutøvelse\)](#). Det fremkommer videre at **ikke er noe absolutt krav til hvilke typer behandling som må til for å oppnå formålet eller til nærmere detaljering av hva slags opplysninger som kan behandles, se nærmere under «krav til behandlingsgrunnlag etter POL/GDPR»**.

Det er i [lovens kap. 1](#) og i [forskrift om bustøtte](#), gitt detaljerte regler om innhenting og behandling av personopplysninger m.m. Tilsvarende angir forskriften forholdsvis detaljert hva slags informasjon som anses nødvendig ved den skjønnsutøvelse om skal utøver når vedtak fattes. Selv om § 14 og § 15 ikke direkte henviser til reglene i kap. 1 eller til forskriften, vil disse bestemmelsene være nyttig som veiledning når det skal foretas en nødvendighetsvurdering av hva slags informasjon som er nødvendig for å utøve skjønn og treffe vedtak etter disse bestemmelsene. Noen av bestemmelsen i kap. 1 og i forskriften, omtaler også kommunene direkte.

I [§ 8. «Innhenting og handsaming av personopplysningar»](#), gis kommune hjemme for, uten hinder av taushetsplikt, til å pålegge offentlige styresmakter å gi opplysninger som er nødvendig for å kontrollere om vilkårene for å få bustøtte er oppfylte eller har vært oppfylte i tidligere perioder. Kommunane kan hente inn slike opplysninger direkte fra de aktuelle virksomhetene.

Tilsvarende fremkommer det at kommunene kan benytte opplysningen i saksbehandlingen, uten særlig samtykke fra de opplysningene gjelder. Dog slik at informasjonsplikten etter GDPR art. 14 gjelder. Dette må innebære at SKE står fritt til å utlever inntekts- og skatteopplysninger som er nødvendige for at kommunene kan kunne utøve skjønn og fatte forsvarlige vedtak etter loven.

Nærmere regler for utregning av støtte

I [§ 6. «Utrekning» av bustøtte»](#) fremkommer at støtte skal beregnes ut fra en fastsatt prosent mellom godkjente boutgifter og en egenandel som blir fastsatt ut fra husstandens inntekter og formue. I medhold av bestemmelsen har departementet gitt «[Forskrift om bostøtte](#)».

Som hjemmel for forskriften, angis også bl.a. bustøttelovas [§ 14 «Tilskot til etablering i eigen bustad for vanskelegstilte på bustadmarknaden»](#). Dette tross at § 14, ikke inneholder noen forskriftshjemmel. Forskriften vil uansett være nyttig som en veileder, når det skal foretas nødvendighetsvurderinger for deling av informasjon fra SKE.

Oversikt over aktuelle poster som etter forskriften er forutsatt som nødvendig for å utøve skjønnet fremkommer av eget notat.

Detaljert oversikt over enkeltopplysninger som er nødvendig for den enkelte tjeneste

Detaljert oversikt over hvilke enkeltopplysninger som er nødvendig for skjønnsutøvelsen/for å oppfylle kravet til forsvarlig saksbehandling for hver enkelt type kommunalt tilskudd, vil fremkomme som et resultat av prosjektets arbeid.

Lokale forskrifter på det boligsosiale området

Det kan være en utfordring at noen kommuner har regulert plikten til tildeling av tjenester på det boligsosiale området, i egne lokale forskrifter, bystyrevedtak eller kommunestyrevedtak. Gjennomgang har vist forskjellig kvalitet på nødvendighetsvurdering og dataminimering, som kommunen har foretatt når de har regulert dette lokalt. Dette innebære dels at de bruker for mye og dels at de bruker for lite opplysninger, når de skal fatte sine vedtak. Den lokale regulering vil også kunne medføre forskjellsbehandling for innbyggerne.

Noen av disse lokale forskriftene m.m., går trolig også lengre enn hva som inngår i det lokale selvstyret. Se nærmere under punktet «[Kommunenes selvstyre – kommunelovens grenser for selvstyre](#)». Det som normalt bør inngå i lokale forskrifter, er lokal grenser som referer seg til lokale boligpriser o.l.

Noen kommuner har i sine forskrifter forsøkte å benytte samtykke som behandlingsgrunnlag. Dette vil i disse situasjonene, neppe være et gyldig behandlingsgrunnlag, se nærmere under punktet «[Samtykke til behandling](#)».

Sett hen til at det uansett foreligger andre gyldige behandlingsgrunnlag for å behandle de aktuelle opplysninger i disse saken, er mange av disse lokale forskriftene også unødvendige.

For å avhjelpe de utfordringene som beskrives over, vil det være aktuelt å anmode kommuner med lokale forskrifter, kommunestyrevedtak, bystyrevedtak mv., til å endre disse, slik at de henviser til aktuelle datasett. Tilsvarende bør disse endres, slik at samtykke ikke lengere oppgis som behandlingsgrunnlag.

Slike endring i bruken av lokale forskrifter, vil også være et ledd i arbeidene med å sikre digitaliseringsvennlige regelverk.

Generell tolkningsmomenter som fremkommer av høring til ny boligsosial lov

Det har tidligere vært stilt spørsmål til om sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven innebære lovpålagte plikter for kommunene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets høring med forslag til en ny boligsosial lov om kommunenes ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet, [sak. nr. 20/6106](#), gir nyttig føringer for tolkning av sosialtjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven m.fl. i dette tolkningsspørsmålet.

Forslaget bygger på nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024).

Et av hovedmålene med strategien er å fastsette tydelige roller. Departementet uttaler at et av tiltakene for å oppnå dette målet, er å foreslå en ny lov som klargjør kommunenes ansvar på det boligsosiale området.

Lovforslaget gjelder kommunenes ansvar for å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet med varige botilbud. Departementet presiserer at forslaget viderefører og presiserer ansvaret kommunene har på det boligsosiale området, som i dag er hjemlet i sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Forslaget har også bestemmelser som skjerper kommunenes ansvar noe. Kommunene skal blant annet ha oversikt over behovet for boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet, og hensynta dette i kommunens planstrategi og kommuneplan.

Det fremkommer videre av lovforslaget, at statsforvalterens ansvar utvides noe. Statsforvalteren blir klageinstans for enkeltvedtak etter loven. Statsforvalteren får etter forslaget også en utvidet hjemmel, til å føre tilsyn med om kommunen oppfyller plikten til å gi individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Departementet presiserer at kommunene etter bl.a. sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven, **har et lovpålagt ansvar for det boligsosiale arbeidet**, herunder at de plikter å skaffe seg oversikt over de behov for bistand som finnes i kommunen.

I utkastet til § 3 defineres begrepet «vanskeligstilte på boligmarkedet» som personer som av økonomiske, sosiale, eller helse- og omsorgsmessige årsaker ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, og derfor trenger bistand til å skaffe eller beholde egnet bolig. Bestemmelsen forutsetter at informasjon om disse forholdene innhentes. Det gis med andre ord en indirekte hjemmel for å at kommune ha plikt til å hente/gis tilgang til opplysninger om økonomi, sosiale forhold og helse/omsorgsbehov.

I utkast til § 5 «Kommunens plikt til å gi individuelt tilpasset bistand overfor vanskeligstilte på boligmarkedet», fremkommer det hvordan det skal gis individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet. Bestemmelsen presiserer at kommunen gis en lovpålagt plikt. Bestemmelsen angir at denne plikten omfatter følgende:

- å gi råd og veiledning, for eksempel om økonomi
- å gi bistand til å søke aktuelle støtte-, låne- og tilskuddsordninger
- å gi bistand til å finne aktuelle boliger og praktisk bistand i den konkrete kjøps eller leieprosessen
- å gi bistand til å beholde bolig og forebygge utkastelse
- å gi bistand til å tilpasse bolig til individuelle helse- og omsorgsmessige og sosiale behov
- å gi bistand til å søke andre relevante kommunale tjenester
- **å tildele lån, tilskudd eller annen økonomisk støtte**
- å tildele kommunalt disponert utleiebolig
- å inngå avtale om leie til eie eller gi bistand til å inngå slik avtale med annen aktør
- å gi annen egnet bistand

Departementet uttaler at den foreslåtte bestemmelsen, presiserer de individuelle bistandsoppgavene som følger av medvirkningsplikten i sosialtjenesteloven § 15, plikten til råd og veiledning etter sosialtjenesteloven § 17 og medvirkningsplikten i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7. Departementet er her altså tydelig på at det allerede i dag foreligger en rettslig plikt for kommunen.

Departementet foreslår med § 5 en lovtekst som tydeliggjør at kommunen plikter å gi direkte bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet og som fastsetter prinsippet om at kommunen plikter å gi individuelt tilpasset bistand.

Departementet presiserer at det å innvilge lån, tilskudd eller annen økonomisk støtte som kommunen selv forvalter, og som den vanskeligstilte på boligmarkedet oppfyller vilkårene for å motta, er en del av den boligsosiale bistanden. Dette beskrives nærmere som f.eks. dekning av boligutgifter i form av kommunal bostøtte eller kommunale tilskudd med hjemmel i bostøtteleven kapittel II «tilskudd til etablering og tilpasning av egen bolig» og utleie av kommunale utleieboliger.

I tredje ledd foreslår departementet å presisere at det er **opp til kommunens skjønn å vurdere innholdet i bistanden som skal gis**, men at kommunen i samarbeid med den enkelte **skal** tilpasse bistandens art og omfang til den enkeltes behov.

I utkast til § 6 «Saksbehandlingen» fremkommer at når noen ber om bistand fra kommunen, skal kommunen ta stilling til om personen/hustanden er vanskeligstilt på boligmarkedet, og til hva slags bistand den vanskeligstilte i tilfelle skal få, jf. utkast til § 5. Dette må innebære at kommunen indirekte gis en hjemmel til å innhente nødvendig dokumentasjon for å fastslå om en person/husstand er å betrakte som vanskeligstilt. Det vises her til [fortalepunkt 45 i GDPR](#), som nærmere angir presisjonskravet til særlovgivningen som sammen med forordningens art. 6 utgjør et aktuelt behandlingsgrunnlag, [se nærmere ovenfor](#).

Departementet presisere at avgjørelse om å innvilge eller avslå søknader om bistand, er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, dvs. at kommunen i disse tilfeller utøver offentlig myndighet.

Departementet fastslår at det i dag ikke direkte er presiseres i lovverket at kommunen skal fatte vedtak etter medvirkningsplikten i sosialtjenesteloven § 15 og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7. Dog anser departementet at det allikevel foreligger en slik plikt etter forvaltningslovens § 2, som krever at kommunen fatter et enkeltvedtak hvis avgjørelsen «gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer». I den grad noen kommuner har unnlatt å fatte slike vedtak, vil de således ikke ha oppfylt sine forpliktelser etter forvaltningslovens bestemmelser.

Departementet angir at de med den foreslåtte § 6, ønsker å presisere (klargjøre) kommunenes eksisterende plikt til å fatte enkeltvedtak når den skal avgjør om en person, oppfyller vilkårene for å få individuell bistand til å skaffe seg eller beholde en egnet bolig. Dette må innebære at tildeling av de tjenester som er omfattet av bl.a. sosialtjenesteloven § 15 og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, er å anse som myndighetsutøvelse og således omfattet av [GDPR art. 6, 1\) e](#), [se nærmere ovenfor](#).

At tildeling av bolig, tilskudd m.m. på det boligsosiale området, er en rettslig plikt og at en avgjørelse av om det er snakk om en person/husstand som er å betrakte som vanskeligstilte er utøvelse av offentlig myndighet, fremkommer også av forslag til § 8 «Tilsyn». Det foreslås i denne bestemmelsen hjemmel for statsforvalteren (fylkesmannen) til å føre tilsyn etter reglene i kommuneloven kapittel 30 med at kommunen oppfyller sine plikter etter lovforslagets § 5.

Departementet foreslår å endre sosialtjenesteloven § 15 til en henvisningsbestemmelse til den nye loven, for derved å synliggjøres kommunens boligsosiale ansvar. Endringen innebærer at dagens medvirkningsansvar etter sosialtjenesteloven § 15 erstattes av bestemmelsen i den nye loven om kommunenes ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Departementet viser i den sammenheng til at dette arbeidet også er nært knyttet til sosialtjenesteloven § 17 om råd og veiledning, og § 27 om midlertidig bolig.

Departementet foreslår videre at helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7 oppheves. Opphevingen angis å være i hovedsak av teknisk karakter, da kommunens ansvar etter dagens § 3-7 i helse- og omsorgstjenesteloven i stedet reguleres i den nye loven om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Hjemmelen for tilsyn i [helse- og omsorgstjenesteloven § 12-3 videreføres](#), i lovforslaget § 8.

Departements uttalelser rundt endringer i sosialtjenesteloven § 15 og opphevelse av at helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, indikerer klart at kommunene allerede i etter disse bestemmelsene har et lovpålagt ansvar og en plikt til å fatte vedtak/utøve offentlig myndighet. Dette tolkningsalternativet støttes også av det faktum at statsforvalteren i helse- og omsorgstjenesteloven § 12-3 gis kompetanse til å føre tilsyn med om kommunene oppfyller sine plikter etter kap. 3 i loven, dvs. også dagens lovgivning stadfester at kommunene har en lovpålagt plikt etter lovens § 3-7.

I forhold til kommunene administrative oppgaver, uttaler departementet at kommunene ikke blir pålagt helt nye typer oppgaver, men deres ansvar klargjøres og kravene til det eksisterende boligsosiale arbeidet i kommunene vil øke. Lovforslaget klargjør den enkeltes innbyggers rett til å komme til kommunen for å få vurdert sin boligsituasjon og få individuelt tilpasset bistand.

Departementet påpeker også at gjennom at lovforslaget tydeligere definerer kommunens ansvar, så vil det også sikre at brukerne av tjenestene på det boligsosiale feltet, vil få mer likeverdige tjenester uavhengig av hvilken kommune de bor i.

KS vil bemerke at en standardisert utlevering av inntekt- og skatteopplysninger fra SKE, vil tilsvarende bidra til økt likebehandling, gjennom at alle kommuner får likartet informasjon om aktuelle tjenestemottakernes økonomiske situasjon.

I forhold til forslaget til bestemmelser om bistand til den enkelte og saksbehandling (§§ 5 og 6), uttaler departementet at utkastet til § 5 konkretiserer kommunenes plikt til å gi individuelt tilpasset bistand overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Herunder at bestemmelsen ikke gir nye rettigheter for vanskeligstilte på boligmarkedet, men den presiserer at kommunen **skal gi** individuelt tilpasset bistand og at dette skal skje i samarbeid med den enkelte og i henhold til den enkeltes behov. De presiserer videre at utkastet til § 6 stiller krav til saksbehandlingen i form av krav om vedtak, herunder at dette allerede følger av forvaltningsloven regler at det skal fattes vedtak.

Departementet presiserer at en forutsetning for en vellykket implementering av lovforslaget vil være at kommunene får tilgang til det materialet de trenger for å følge opp pliktene som gis i loven. Dette må antas at dette bl.a. vil omfatte behov tilgang til informasjon om aktuelle tjenestemottakernes økonomiske situasjon, slik denne fremkommer av bl.a. inntekts- og skatteopplysninger fra SKE.

Tillegghøring til forslag til ny boligsosial lov

I høringsnotat, saksnr. 21/5796 «Hjemler for kommunenes innhenting og behandling av personopplysninger i ny boligsosial lov», forslår departementet at kommunenes rett til tilgang til og rett til å behandle skatte- og inntektsopplysninger lovfestes.

Departementet skriver i kapitel 1 Innledning:

«En slik generell bestemmelse om behandling av personopplysninger medfører ikke at kommunens tilgang til eller behandling av personopplysninger utvides. Forslaget innebærer kun en tydeliggjøring av hvilken behandling som skjer. Departementet foreslår også en klar generell hjemmel for innhenting av opplysninger, samt spesifikke hjemler for tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret og skattemyndighetene».

Det må antas at denne uttalelsen innebærer at departementet anser at det allerede i dag, foreligger en rett for kommunene til å behandle bl.a. skatte og inntektsopplysninger i.fm. kommunenes arbeide på det boligsosiale området lovfestes.

Denne antagelsen harmonerer også med departementets presisering i øvrige høringsuttalelser, gjennomgått ovenfor, om at kommunen har en lovpålagte plikter på det boligsosiale området. Det harmoniserer også med departementets presisering i disse forarbeidene, av at tildeling av støtte på det boligsosiale området er å anses som forvaltningsvedtak, dvs. utøvelse av offentlig myndighet.

Kommunenes selvstyre - kommunelovens grenser for selvstyre

Det fremkommer av [kommunelovens § 2-1 «Kommunalt og fylkeskommunalt selvstyre», 3 ledd](#), at kommunene og fylkeskommunene kan utøve *sitt selvstyre innenfor nasjonale rammer*. Herunder at begrensninger i det kommunale og fylkeskommunale selvstyret *må ha hjemmel i lov*.

I forhold til utlevering av data fra SKE som inneholder personopplysninger eller annen taushetsbelagt informasjon, vil det være avgjørende hvilke skranker for utlevering som finnes i andre lover og sentrale forskrifter. Dette gjelder så vel regler for behandling av personopplysninger og annen taushetsbelagt informasjon, som utlevering av slik informasjon.

I forarbeidene til loven - [NOU 2016:4 Ny kommunelov](#) og [Prop.46 L \(2017–2018\) Lov om kommuner og fylkeskommuner \(kommuneloven\)](#) – beskriver grensene for det kommunale selvstyre nærmere .

I pkt. 4.6.2 «*Rammene for kommunalt selvstyre. Betydningen av statlig regelstyring*», fremkommer det at den statlige styringen av kommunene vil skje ved at Stortinget *gjennom lov pålegger kommunene oppgaver eller fastsetter rammer for hvordan oppgaver skal utføres*. Slik lovgivning setter rammer for og begrensninger på kommunenes selvstyre og kommunenes handlefrihet. Videre fremkommer det at statsforvaltningen kan gjennomfører *tilsyn, kontroller, klagebehandlinger og så videre* av kommunens etterlevelse av lover og forskrifter.

Det fremkommer videre at det kommunale selvstyret også er *begrenset av kravet om forankring i lov for å treffe inngripende beslutninger eller foreta inngripende handlinger overfor private borgere (legalitetsprinsippet)*. Dette innebærer at det reelle omfanget av og det reelle innholdet i det kommunale selvstyret, kan beskrives som restkompetansen i kommunenes handlefrihet etter at ovennevnte begrensninger er klarlagt. Dvs. kommunene har en negativt avgrenset kompetanse, der de kan foreta handlinger og treffe avgjørelser så langt det ikke følger av lov at oppgaven eksklusivt er lagt til andre eller at det ikke er lov til å foreta en handling. Det siste vil omfatte både forbud i lov og brudd på legalitetsprinsippet, dvs. manglende hjemmel for inngripen overfor private borgere.

I særlovgivningen gis kommunene oppgaver på en rekke områder. Mange av særlovene inneholder føringer for hvordan oppgavene skal gjennomføres. Jo mer detaljerte lovene er, og jo sterkere føringer de gir for måten oppgavene skal løses, dess mer blir det kommunale selvstyret begrenset.

Personopplysningsloven/GDPR er eksempel på regelverk med sterke føringer på kommunenes handlefrihet, mens helse- og omsorgstjenestelovens § 3-7 er eksempel på lovgivning som gir kommunene stor handlefrihet i hvordan de vil oppnå lovens formål.

En annen side av særlovgivningen er at de gir innbyggerne rettigheter. For den enkelte innbygger vil dette være et gode som sikrer rettigheter av et visst omfang eller en viss kvalitet på lik linje med innbyggere i andre kommuner (likebehandlingsprinsippet). Også dette vil begrense det kommunale selvstyre.

Også her kan personopplysningsloven/GDPR og helse- og omsorgstjenestelovens § 3-7 tjenes som eksempel. Den første gir innbyggerne forholdsvis klart definerte rettigheter. Den andre gir innbyggerne betydelig mer uklare rettigheter.

Lovfestede rettigheter for innbyggerne på områder som er kommunenes ansvar, innebærer en handlingsplikt for kommunene. Lovbestemmelser om individuelle rettigheter snevrer inn det kommunale handlingsrommet. Slike plikter medføre samtidig at kommunen normalt vil ha et behandlingsgrunnlag for informasjon som er nødvendig for å oppfylle aktuelle lovpålagte plikter.

NOUen viser også til at rettsutviklingen i internasjonale organer, som EU-domstolen, EFTA-domstolen og den europeiske menneskerettighetsdomstolen, kan påvirke det kommunale selvstyret.

I pkt. 4.7.2 «*Utforming av lovbestemmelse om det kommunale selvstyret*» presiseres igjen at *det kommunale selvstyret må utøves innenfor nasjonale rammer gitt i lov.*

Ved at dette er tatt inn i loven understrekes en sentral side ved det kommunale selvstyret, nemlig at *det er opp til Stortinget hva slags og hvor detaljerte lover som fastsettes, og dermed hvor stort handlingsrom kommunene i praksis skal ha for sitt selvstyre.*

I proposisjonen til ny kommunelov, Prop.46 L (2017–2018), pkt. 5.2.1 «*Kommunalt selvstyre*», fremkommer det at *Norge er en enhetsstat, og at det kommunale selvstyret må fungere innenfor denne rammen.* I pkt. 5.4.2 «*Prinsipper for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale selvstyret*», presiseres at bestemmelser i kommuneloven ikke skal *begrense Stortingets handlingsfrihet når det gjelder framtidige lovvedtak og bevilgninger. Det er bare Grunnloven som kan sette slike rammer for Stortingets myndighet.*

Kommuneloven setter som det fremkommer av uttalelsene i forarbeidene, klare begrensninger i kommunenes mulighet til å gi lokale forskrifter, ifm. bruk/gjenbruk av personopplysninger fra f.eks. SKE. Sentrale regelverk som setter grenser for det lokale selvstyret, vil være personopplysningsloven/GDPR og de regler om taushetsplikt som fremkommer av avgiverorganets taushetsplikt i medhold av skatteforvaltningsloven. Hjemmel for behandling/gjenbruk må finnes i GDPR, sammenholdt med nasjonal lovgivning/sentrale forskrifter.

Det som kan fastsettes i lokale forskrifter er aktuelle tjenester/tilskudd som kommunene ønsker å bruk for å oppnå lovpålagte plikter (f.eks. plikter på det boligsosiale området) og økonomiske grenser, knyttet til f.eks. boligpriser og leiepriser i den enkelte kommune.

Utfordringer ved bruk av lokale forskrifter

En omfattende bruk av lokale forskrifter innebærer flere utfordringer. Dels er det her snakk om unntak fra kompliserte regelverk, hvor det er lett å gjøre feil. Dels vil en for omfattende bruk at lokale regler, kunne være til hinder for prinsippet om digitaliseringsvennlige regelverk og vil kunne bryte med kravet til likebehandling av innbyggerne.

Felles regelverk og sentral etablering av informasjonspakker, vil bidra til effektivisering, bedre nødvendighetsvurderinger, bedre dataminimering og til mulighet for å etablere gode og standardiserte roller for tilgangskontroll.

Ytterligere krav til behandlingen hos mottakende kommuner

Personvernprinsipper:

Den enkelte kommune som mottar informasjon, vil som behandlingsansvarlig, måtte sikre at personvernprinsippene i [GDPR art. 5 «Prinsipper for behandling av personopplysninger»](#), ivaretas.

Bestemmelsen stiller krav til at behandlingen skal være «*lovlig, rettferdig og åpen*». Det stilles videre krav om at informasjonen som innsamles ikke kan viderebehandles, med mindre kommunen har et nytt, lovlig behandlingsgrunnlag. Dette innebærer at den informasjon som innhentes gjennom APIer fra SKE, normalt ikke kan brukes til andre formål kommunene måtte ha.

Det stilles også krav til at opplysningene som behandles skal være «*være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for (dataminimering)*», samt at de skal være «*korrekte og om nødvendig oppdaterte*». Det må antas at disse kravene ivaretas på en langt bedre måte, hvis kommunene gis direkte tilgang til datakilden via APIer til aktuelle informasjonspakker. Dvs. kommunene gis direkte tilgang til informasjonen som ligger hos SKE, ikke gjennom dokumentasjon som innhentes av manuelt fra søker.

Kommunene er også ansvarlig for å iverksette tiltak for å sikre at opplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig og at tilgangen til informasjonen begrenses til dem som har tjenstlig behov for informasjonen. I dette ligger at tilgang også skal tidsbegrenses, slik at den enkelte saksbehandler kun gis tilgang i den perioden denne har et tjenstlig behov. Saksbehandler i førstelinje vil f.eks. kunne ha tjenstlig behov i et kortere tidsintervall enn kommunerevisjonen.

Særlige forhold rundt de registrertes rettigheter

Informasjonsplikt til tjenestemottaker og dennes hustrandsmedlemmer, ektefeller, barn m.fl.

GDPR [art. 14](#) gir bestemmelser om at den registrerte skal gis informasjon når personopplysninger innsamles fra tredjepart.

I forslag til ny forvaltningslov, [§ 13 g "informasjonsplikt ved deling av taushetsbelagte personopplysninger etter § 13 b første ledd nr. 7\)](#), gis det tilsvarende regler for hvordan informasjon skal gis til innbygger ved deling av informasjon.

Det vil måtte lages informasjonstekst for den enkelte vedtaksprosess/det enkelte APIet, i forhold til hvilken informasjon som deles i APIet. Slik informasjon kan ligge på kommunens hjemmesider, sammen med digitale søknadskjemaer eller den kan fremkomme av selve søknadskjemaet.

Nærmere om innhold i slike informasjonsskriv og hvordan informasjon skal gis, er beskrevet i eget notat om behandlingsansvarliges informasjonsplikt ved innhenting av informasjon fra tredjepart.

Rett til sletting

[GDPR, art. 17](#) gir utfyllende regler om sletting. De registrerte har etter artikkel 17 *rett til å få personopplysninger om seg selv slettet av den behandlingsansvarlige uten ugrunnet opphold*. Dette gjelder etter pkt. 3 i bestemmelsen **ikke** dersom behandlingen er nødvendig for å **oppfylle en rettslig forpliktelse** som krever behandling i henhold til unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som den behandlingsansvarlige er underlagt, eller for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller **utøve offentlig myndighet** som den behandlingsansvarlige er pålagt eller for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare rettskrav.

I [fortalepunkt 65](#) fremkommer det at ytterligere lagring av personopplysninger vil normalt være lovlig dersom det er nødvendig for å **oppfylle en rettslig forpliktelse**, utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller **utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt**. Dette unntaket vil være relevant, for informasjon som kommunene innsamler og behandler ifm. oppgaver på det boligsosiale området.

Dog vil de vanlige reglene om at informasjon skal slettes når det ikke lengre foreligger noe behov for å lagre dem videre, gjelde. I denne sammenheng vil det også være relevant å innføre en strengere tilgangsstyring for «gamle saker», f.eks. der informasjonen kun er relevant i forhold til et erstatningsansvar med lang foreldelsestid.

Krav til informasjonssikkerhet

I tillegg til at det må foreligge et behandlingsgrunnlag, stiller [GDPR, art. 32 «Sikkerhet ved behandlingen»](#), krav til at kommunen må iverksette informasjonssikkerhetstiltak.

Hvilke tiltak som skal iverksettes vil være avhengig av:

- Tekniske utviklingen
- Gjennomføringskostnadene
- Behandlingens art, omfang og formål
- Sammenhengen behandlingen utføres i
- Risikoene for fysiske personers rettigheter og friheter, sett ut fra varierende sannsynlighets- og alvorlighetsgrad

Aktuelle tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå kan f.eks. være:

- Pseudonymisering og kryptering av personopplysninger
- Tiltak for å sikre vedvarende konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet og robusthet i behandlingssystemene og -tjenestene
- Tiltak for å ha evne til å gjenopprette tilgjengeligheten og tilgangen til personopplysninger i rett tid dersom det oppstår en fysisk eller teknisk hendelse
- Prosesser for regelmessig testing, analysering og vurdering av hvor effektive behandlingens tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak er

Hva som kreves beskrives også nærmere i [GDPR fortepunkt 49\) «Sikre nett- og informasjonssikkerhet»](#):

Behandling av personopplysninger i det omfang som er strengt nødvendig og forholdsmessig for å sikre nett- og informasjonssikkerheten, det vil si et netts eller informasjonssystemets evne til, på et bestemt sikkerhetsnivå, å stå imot utilsiktede hendelser eller ulovlige eller skadelige handlinger som svekker tilgjengeligheten, autentisiteten, integriteten og konfidensialiteten til lagrede eller overførte personopplysninger, samt sikkerheten i beslektede tjenester som tilbys av eller er gjort tilgjengelige via nevnte nett og systemer, av offentlige myndigheter, enheter for IT-beredskap (CERT), enheter for IT-sikkerhetshendelser (CSIRT), leverandører av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og leverandører av sikkerhetsteknologier og -tjenester, utgjør en berettiget interesse for den berørte behandlingsansvarlige. Dette kan f.eks. omfatte å hindre ulovlig tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett og spredning av skadelige koder og å stoppe «tjenestenektangrep» og skade på datasystemer og elektroniske kommunikasjonssystemer.

Skjerpet krav til vern av særlig kategorier personopplysninger

For behandling av særlige kategorier personopplysninger, er det særlig viktig at de øvrige kravene til forsvarlig behandling i GDPR, som er beskrevet ovenfor blir oppfylt. Dette presiseres bl.a. i [fortalepunkt 51](#).

Kravet til at behandlingen omfattes av nødvendige garantier som sikrer vern av personopplysninger og andre grunnleggende rettigheter, presiseres også i [fortalepunkt 52](#). Her presiseres at dette særlig gjelder behandling av personopplysninger på områdene arbeidsrett og sosialrett.

Generelt vil kravet til sikkerhet øke i takt med økningen av opplysningenes sensitivitet og mengde.